GEDRAGSCODE MENTOREN

Mentorschap Nederland
Utrecht, september 2026

Deze versie vervangt de versie van 23 mei 2022

Met recht betrokken

Gedragscode voor mentoren bij regionale stichtingen mentorschap die lid zijn van de landelijke vereniging Mentorschap Nederland – september 2026

Inleiding

Mentorschap is een wettelijke beschermingsmaatregel voor mensen die tijdelijk of duurzaam niet in staat zijn om de regie te voeren over hun leven. Het gaat dan met name om medische behandelingen, verpleging, verzorging en begeleiding. Het is dan van grote waarde dat ze een deskundig mentor hebben die hen helpt bij het nemen van beslissingen en die zo nodig als vertegenwoordiger optreedt om hun belangen te behartigen. Goed mentorschap is: luisteren en vertrouwen bieden aan de cliënt, meedenken, helpen beslissen waar dat kan en alleen overnemen waar het moet.

Als mentor heb je twee rollen: (1) ondersteuner en adviseur, en (2) vertegenwoordiger.[1] Welke rol je inneemt hangt af van de situatie.

(1) Ondersteuner en adviseur ben je op alle terreinen van het leven. Je denkt mee met je cliënt en je helpt bij het nemen van beslissingen door de cliënt zelf.
(2) Vertegenwoordiger ben je als het je cliënt zelf niet lukt, ook niet met jouw ondersteuning, om zelf beslissingen te nemen over medische behandelingen, verpleging, verzorging of begeleiding. Je cliënt is dan 'ter zake wilsonbekwaam'. In dat geval kun je als mentor namens de cliënt een bepaalde vorm van zorg in gang zetten of akkoord gaan met een zorgaanbod. Dat doe je als mentor alleen als het echt niet anders kan en dan altijd zoals de cliënt het zou willen of gewild zou hebben.

Mentorschap is er voor zeer kwetsbare mensen. Dit maakt het belangrijk dat de mentor de taak met zorg en aandacht voor de cliënt uitoefent en zich hierover kan verantwoorden.

Deze Gedragscode Mentoren biedt een kader voor het handelen van vrijwilligers die werken als mentor, onder mandaat van een regionale stichting mentorschap, aangesloten bij Mentorschap Nederland.

De code sluit aan op de eisen van het Burgerlijk Wetboek (artt. 1:450-462 BW 'Mentorschap ten behoeve van meerderjarigen') en op het VN-verdrag Handicap.

De Gedragscode Mentoren heeft drie functies:
- Houvast bieden aan mentoren bij het uitvoeren van hun taken;
- Een kader geven om elkaar aan te spreken als hier aanleiding toe is;
- Aan derden laten zien wat verwacht mag worden van mentoren.

Houding ten opzichte van cliënten

1. De mentor respecteert de autonomie van de cliënt. De cliënt voert waar mogelijk zelf de regie over zorg en welzijn. De mentor ondersteunt en versterkt die eigen regie.

De eerste en belangrijkste taak van de mentor is het ondersteunen en adviseren van de cliënt bij het waar mogelijk zelf de regie voeren over zijn

[1] Deze rollen worden verder uitgewerkt in het document 'Taken en profiel van de mentor'.

leven en de zorg die hij[2] krijgt.

De mentor neemt uitsluitend beslissingen als vertegenwoordiger namens de cliënt, als de cliënt ter zake van die beslissingen naar het oordeel van een deskundige hulpverlener wilsonbekwaam is. In dat geval besluit de mentor waar mogelijk in overleg met de cliënt en altijd in de geest van de cliënt. De achtergrond, de levensbeschouwing, de opvattingen en de normen en waarden van de cliënt staan daarbij centraal.

De mentor streeft altijd naar besluiten die het welbevinden van de cliënt vergroten.

De mentor is altijd bevoegd een second opinion te vragen.

De mentor treedt niet op namens de cliënt als het gaat om hoogstpersoonlijke beslissingen.

Een mentor die onder mandaat werkt van een regionale stichting mentorschap die is aangesloten bij de landelijke vereniging Mentorschap Nederland beheert geen persoonsgebonden budget namens de cliënt.

2. De mentor benadert de cliënt met respect.

De mentor dringt niet verder door tot de privésfeer dan in het kader van mentorschap noodzakelijk is.

De mentor houdt zich aan de afspraken met de cliënt en houdt zich daarbij aan behoorlijke omgangsvormen.

De mentor houdt geheim wat hem gedurende de uitvoering van de taak is toevertrouwd. Dit geldt voor alle informatie waarvan de mentor het vertrouwelijke karakter kent of moet begrijpen, ongeacht hoe de mentor die informatie heeft gekregen. De mentor vertelt niets zonder toestemming van de cliënt door aan derden. De mentor kan slechts op grond van zeer dringende redenen en als de cliënt door zijn lichamelijke of geestelijke toestand geen toestemming tot de opheffing van de geheimhoudingsplicht kan geven, de geheimhouding doorbreken.

De mentor koopt of verkoopt geen goederen van of aan de cliënt.

De mentor accepteert geen giften of nalatenschappen van de cliënt.

De mentor beschermt de cliënt zoveel mogelijk tegen ongewenste omgangsvormen en (financieel) misbruik door derden.

Bij grensoverschrijdend gedrag van de cliënt bespreekt de mentor met de regionale stichting mentorschap hoe aan het mentorschap verder uitvoering gegeven kan worden.

[2] Overal waar in dit document ‘hij’ staat, kan ook ‘zij’ of ‘hen’ gelezen worden.

3. De mentor neemt het verzet van een cliënt tegen een zorgaanbod altijd serieus.

Verzet een cliënt zich tegen de aangeboden zorg, dan gelden de regels van het Burgerlijk Wetboek (onderdeel WGBO), de Wet zorg en dwang (WZD) of de Wet verplichte geestelijke gezondheidzorg (Wvggz). Het zorgaanbod kan alleen tegen de wil van de cliënt doorgezet worden als aan de wettelijke voorwaarden is voldaan. Het belangrijkste criterium daarbij is dat er geen andere manier is om 'ernstig nadeel' voor de cliënt of anderen te voorkomen. In deze regelingen zijn ook procedurele waarborgen opgenomen, om te voorkomen dat cliënten zonder meer aan onvrijwillige zorg worden onderworpen. Is aan de wettelijke voorwaarden niet voldaan, dan kan het zorgaanbod niet gerealiseerd worden. Ook niet als de cliënt ter zake wilsonbekwaam is.

De mentor probeert te achterhalen waarom de cliënt zich tegen een behandeling verzet, bijvoorbeeld: angst vanwege vroegere ervaringen, levensbeschouwing, (vroegere) opvattingen, normen en waarden. Verzet de cliënt zich bijvoorbeeld omdat een behandelbesluit ingaat tegen zijn levensopvatting, dan behartigt de mentor het belang van de cliënt door dit aan de behandelaar aan te geven en mee te denken over alternatieven.

Houding ten opzichte van hulpverlenende instanties en hulp-, zorg- en dienstverleners

4. De mentor brengt duidelijk in woord en daad tot uiting dat hij optreedt als vertegenwoordiger van de cliënt. De mentor houdt de contacten tussen hem en de hulpverlenende instellingen en de hulpverleners constructief, maar zakelijk. Hij benadert professionals in zorg en welzijn met respect.

In het handelen van de mentor moet zijn onafhankelijkheid van de hulpverlenende instanties tot uitdrukking komen. De mentor mag niet in dienst zijn of op een andere manier een werkrelatie hebben met de aanbieder waar de cliënt in zorg is.

De bemoeienis van de mentor is steeds gerelateerd aan de wettelijke taken en strekt niet verder dan voor een goede vervulling van deze taken nodig is.

De mentor ziet actief toe op de zorg en ondersteuning die de cliënt aangeboden krijgt. De mentor respecteert de professionele standaarden van de zorgverleners en is daarom terughoudend in het uiten van oordelen over toegepaste behandel- en zorgmethoden. De mentor stelt hier wel zo nodig kritische vragen over, zeker als hij merkt dat zijn cliënt moeite heeft met de aangeboden behandeling en zorg.

5. De mentor ondersteunt de cliënt bij klachten over de behandeling, de zorg, de verpleging en of de begeleiding.

De mentor vertegenwoordigt of ondersteunt de cliënt bij het uiten van klachten over medische behandelingen, verpleging, verzorging, begeleiding en ondersteuning door professionals. De mentor zorgt ervoor, dat de klacht in behandeling wordt genomen.

Indien nodig treedt de mentor op als vertegenwoordiger van de cliënt en neemt hij verdere stappen ter bescherming van diens belangen. De mentor is bevoegd om namens zijn cliënt een klachtenprocedure starten.

Houding ten opzichte van de familie van een cliënt

6. In het contact met de familie is het belang van de cliënt het uitgangspunt.

De mentor gedraagt zich respectvol naar familieleden van de cliënt.

De mentor mengt zich niet onnodig in de relaties tussen de cliënt en zijn familie.

Alleen als de cliënt dit wil, betrekt de mentor de familieleden bij de zorg- en behandelbesluiten en houdt hen op de hoogte van de toestand van de cliënt.

Houding ten opzichte van de bewindvoerder

7. De mentor houdt rekening met de eigen verantwoordelijkheid van de bewindvoerder met betrekking tot de financiële belangenbehartiging van de cliënt.

Dit onderdeel van de gedragscode heeft alleen betrekking op cliënten die niet alleen onder mentorschap, maar ook onder beschermingsbewind staan.

In aangelegenheden van verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding is de mentor bevoegd op te treden als vertegenwoordiger van de cliënt en zo nodig beslissingen te nemen over de inzet van zorg, ook als die inzet geld kost. Denk aan eigen bijdragen, eigen risico's en bestedingen boven een maximale vergoeding. De mentor houdt bij het nemen van zulke beslissingen rekening met de financiële mogelijkheden van de cliënt en overlegt hierover met de bewindvoerder.

De mentor houdt zich aan de richtlijnen van de bewindvoerder met betrekking tot de verantwoording van de kosten die gemaakt worden voor de cliënt.

Bij een onoverbrugbaar verschil van mening met de bewindvoerder over de besteding van geld van de cliënt in het kader van de zorgverlening, legt de mentor dit voor aan de regionale stichting mentorschap. Die zal proberen dit verschil van mening in onderling overleg op te lossen, maar kan een geschil zo nodig ook voorleggen aan de kantonrechter.

Houding ten opzichte van de regionale stichting mentorschap en de kantonrechter

8.	De mentor voert zijn taken uit onder mandaat van een regionale stichting mentorschap. De mentor is zich ervan bewust dat dit mandaat niet alleen bevoegdheden verleent, maar ook verplichtingen met zich meebrengt.

De rechter benoemt de regionale stichting mentorschap als mentor. Deze stichting verleent de mentor een mandaat voor de uitvoering van dit mentorschap. De stichting blijft daarnaast ook zelf bevoegd tot die uitvoering. De stichting kan de uitvoering van het mentorschap daardoor zo nodig per direct overnemen, bijvoorbeeld bij ziekte, langdurige afwezigheid of beëindiging van de betrokkenheid van de mentor.

Daarnaast zijn er enkele bevoegdheden die geen deel uitmaken van het mandaat, met name de communicatie met de rechtbank en de bevoegdheid tot het indienen van een verzoeken bij de rechtbank, bijvoorbeeld voor opheffing van het mentorschap of het vragen van een machtiging tot onvrijwillige opname in een zorginstelling.

Het werken onder mandaat verplicht de mentor om zijn optreden transparant te maken voor de regionale stichting mentorschap. Leidend daarbij is het online cliëntdossier dat de regionale stichting aanbiedt. De mentor is verplicht dit dossier actueel te houden volgens de richtlijnen die hij daarvoor van de regionale stichting heeft ontvangen.

De mentor voorziet de regionale stichting mentorschap van alle informatie die deze stichting nodig heeft in het kader van de rapportageverplichting jegens de kantonrechter.

9.	De mentor is te allen tijde bereid om zijn handelen en keuzes toe te lichten aan de regionale stichting mentorschap en hierop te reflecteren.

De mentor evalueert regelmatig zijn functioneren met de coördinator en/of regio-ondersteuner en staat daarbij open voor begeleiding.

Desgevraagd licht de mentor zijn handelen en keuzes, gemaakt binnen het overeengekomen mandaat, toe. De mentor staat open voor feedback en betrekt die bij de uitvoering van het mentorschap.

Waar mogelijk werkt de mentor mee aan feedback voor andere mentoren en medewerkers van de regionale stichting mentorschap, waar dat het functioneren van deze mentoren en de organisatie kan bevorderen.